Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 53, Ağustos 2021, s. 584-607

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.52253>

Ali AKAN

MEB, Müdür Yardımcısı, aliakan@hotmail.com

Remzi T AN

MEB, Müdür Yardımcısı, remziitan@gmail.com

Murat PALA

MEB, Öğretmen, muratpala_24@msn.com

UZAKTAN EĞİTİMDE VELİ GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Özet

Geçmişten beri süregelen ve eğitim-öğretimin içerisinde yer alan tüm paydaşların alışık oldukları örgün eğitimin, Covid-19 salgınından dolayı yerini uzaktan eğitime bırakması ülkemiz için zor bir süreç olmuştur. Öğretmen- öğrenci ve velilerin belki de hayatlarında ilk kez karşı karşıya kaldıkları bu uzaktan eğitim, yüz yüze eğitimin yerini alan alternatif bir uygulama şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu alternatif uygulamanın içerisinde yer alan gruplardan biri olan velilerin görüşlerinin belirlenmesi çalışmanın amacı olmuştur. Uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerinin veliler tarafından belirlenmesinin hedeflendiği çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni ile yürütülmüştür. Çalışmaya Erzincan il merkezinde farklı okullarda öğrencileri bulunan 20 veli katılmıştır. Veliler, amaçlı örneklem grubunda yer alan kolay ulaşılabilir örneklem çeşidine göre belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanıldığı çalışma verileri içerik analizi ile çözümlenmiştir. Analizler sonucu veliler uzaktan eğitimle ilgili öğrenci, öğretmen, teknik, ekonomik, ders ortamı ve ders işleme süreci temalı olumsuzluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimde eğitimin devam ettiği, çocuklarının göz önünde bulundukları, servis parası vermedikleri, salgında evde kalarak sağlıklarını korudukları velilere göre çalışma bulgularının olumlu yönleri olarak tespit edilmiştir. Çalışma doğrultusunda farklı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Uzaktan eğitim, veli görüşleri, olumlu ve olumsuz özellikler.

A RESEARCH ON PARENT OPINIONS IN DISTANCE EDUCATION

Abstract

It has been a difficult process for our country that the formal education, which has been ongoing since the past and is used by all stakeholders in education, has been replaced by distance education due to the Covid-19 epidemic. This distance education, which teachers, students and parents are faced with for the first time in their lives, has emerged as an alternative application that replaces face-to-face education. The aim of the study was to determine the opinions of the parents, one of the groups included in this alternative practice. The study, which aimed to determine the positive and negative aspects of distance education by the parents, was carried out with the phenomenology pattern, which is one of the qualitative research methods. 20 parents who have students in different schools in the city center of Erzincan participated in the study. The parents were determined according to the easily accessible sample type in the purposive sample group. The study data, in which semi-structured interview form was used, were analyzed by content analysis. As a result of the analyzes, the parents stated that they had negative experiences with students, teachers, technical, economic, course environment and course teaching process related to distance education. According to the parents, the positive aspects of the study findings were determined that the education continues in distance education, their children are taken into consideration, they do not pay for the service, and they protect their health by staying at home during the epidemic. Different suggestions were made in line with the study.

Keywords: Distance education, parent opinions, positive and negative features.

GİRİŞ

Eğitim ve öğretimin geçmişi devirler boyunca devletler, milletler ve insanlar için çok önemli olmuştur. Devletler eğitime devamlı yatırım yaparak yenilik ve gelişmeleri takip etmişler, bunları kendi eğitim sistemlerine yerleştirmişlerdir. Eğitim sistemleri devletlerin ve ülke politikalarının temel unsuru olarak önemini hep koruyan ve önemsenen bir birim teşkil etmiştir. Sürekli gelişen, değişen, yenilenen bilimsel ve teknolojik ilerlemeler eğitimi de etkilemiştir. Gelişmeleri takip eden devletler, eğitim sistemlerini daha modernize etmek için ilmi ve teknik bilgileri kendilerine özel entegre etmişlerdir. Bu entegre sayesinde yenilikler ve gelişmeler her alanda olduğu gibi eğitim alanında da hep güncellenmiştir.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de teknolojik araç gereçler ve dijital çağın öğrenme materyalleri eğitim öğretim faaliyetleri için önem arz etmektedir. Geleneksel yaklaşımlar artık eğitim süreçlerinde tek başına yeterli olmadığı için yeni teknolojik gelişimlere yatırım yapılmaktadır. Ülkemiz de bu gelişimleri takip ederek geleneksel eğitimin yanında çağdaş ve modern yaklaşımları eğitim sistemleri ile bütünleştirmiştir.

Geçmiş zamanlarda ortaya çıkan sel, deprem, heyelan, hastalıklar, çığ gibi olumsuz durumlarda eğitim öğretim çabaları aksamış çoğu zaman da durma noktasına gelmiştir. Yaşadığımız Covid-

19 salgın hastalık da bu olumsuz durumlardan biri olmuştur. Dünyanın farklı yerlerinde olduğu gibi ülkemizde de görülen salgın hastalık, çok hızlı bir şekilde yayılarak milyonlarca insanı etkilemiştir (Sarı ve Nayır, 2020). Salgın ekonomik, sosyal, kültürel, turizm ve sağlık alanlarının yanı sıra eğitimi de derinden sarsmıştır. Okulların kapandığı pandemi döneminde eğitim sistemimiz yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçmiştir. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) sürecin başarılı olması ve istendik sonuçlar elde edilmesi için yerinde, zamanında, planlı olarak adımları atarak teknolojik unsurları hızlı ve kısa süre uzaktan eğitim ile donatmıştır. Eğitim öğretim faaliyetlerinin aksamadan devam etmesi, olumsuz durumlar ve istenmeyen şartların olumlu yönetilmesi, tüm kademelerdeki öğrenen ve öğretmenin mağduriyetleri uzaktan eğitim ile giderilmeye çalışılmıştır (Can, 2020).

Covid-19 salgın döneminde önemi ortaya çıkan uzaktan eğitim, ülkemizde önceki yıllarda sınırlı yer ve durumlarda kullanılmaktaydı. Bazı üniversitelerin lisans, ön lisans seviyelerindeki öğrencilere verilen teknolojik bir hizmet olarak yürütülmüştür. Kısıtlı ve sınırlı öğrenenleri kapsayan dönemin uzaktan eğitimi; geleneksel sayılabilecek araç gereçler ile sürdürülmüştür (Bayburtlu, 2020). Ancak içinde bulunduğumuz salgın hastalık döneminde uzaktan eğitimin önemi artmış ve dersler uzaktan eğitim ile işlenmeye başlamıştır. Bu süreçte MEB, tüm öğrenci ve öğretmenlere teknik, sistemsel, materyal ve dijital desteği sunmuştur. Veliler, öğretmenler ve öğrenciler belki de ilk defa tanıştıkları uzaktan eğitime uyum sağlamaları, süreci iyi yönetmeleri ve sorunlar yaşamamaları için MEB tarafından her türlü yardımı görmüşlerdir. Örnek olarak Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve Türkiye Radyo Televizyonu (TRT) üzerinden dijital içerikler, görsel ve işitsel yayınlar yapılmış, öğrencilerin evde kaldıkları süreçte internet ve televizyon üzerinden verilen dersler ile tamamlayıcı, destekleyici, yetiştirici eğitim öğretim yapılmıştır (İnci Kuzu, 2020). MEB tarafından salgın döneminde atılan hızlı ve yerinde adımların temelini 2010 yılında başlatılan Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) atmıştır (Günbaş ve Gözüküçük, 2020).

FATİH projesi, ülkemizin teknolojik yeterlilik ve donanımına sahip olmasıyla dijital çağın gerekliliğine, teknik ve kaliteli altyapısı ile eğitim öğretimde fırsat eşitliğine, küreselleşen dünyada bilgiye çabuk ulaşmayı ve bilişim teknolojileri ile eğitim sistemimizin modern çağın üst seviyelerine taşımayı hedeflemektedir. Proje ile okullara hızlı ve güvenilir internet ağları, akıllı tahtalar, dersliklerin bilgisayar ve internet ile donanımı, öğretmen ve öğrenciler için EBA uygulamaları, dijital içerikler ile bilgiye sürekli erişim ve bilgiyi EBA markette depolama hedefleri saptanmıştır. Sürekli gelişen ve teknolojik olarak desteklenen FATİH projesi, yıllar önce atılan önemli adımlar ile salgın zamanı uzaktan eğitimde ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Covid-19 salgınında uzaktan eğitime yapılan yatırımlar sayesinde hazırlıksız yakalanmayan eğitim sistemimiz; öğretmenler, öğrenciler ve velilere sunduğu hizmetler ile büyük ölçüde başarı sağlamıştır (Fidan, 2020).

Geçmiş yıllarda farklı ülke ve eğitim sistemlerinde mektup ile öğretim faaliyetlerine başlayan uzaktan eğitim, zaman içerisinde geliştirilerek görsel, işitsel ve dijital araçlarla kullanılır olmuştur. İçeriği zenginleşen, teknolojik araçlarla yenilenen (Kaden, 2020), e-öğrenmeler sağlayan, dijital dokümanlar sunan ve internet ile geniş kitlelere hitap eden uzaktan eğitim, ülkemizde salgından önce pek kullanılmamaktayken okulların kapanmasından sonra eğitim hayatımızın mecburi bir parçası olmuştur (Telli Yamamoto ve Altun, 2020).

Uzaktan eğitim, yer ve zaman sınırlarına dahil olmadan öğrenci ve öğretmenlere öğrenme ortamı sağlayan bir eğitim sistemidir (Parmaksız ve Sarı, 2015). Fiziksel olarak okul ortamına

bağlı kalmadan derslerin işlenmesine olanak vererek, eğitimi her yerde her zamanda sunar. Uzaktan eğitim aslında eğitimi uzaktan yakına taşıma, tek öğrenme mekânı olan okulları teknolojinin ulaştığı her yere götürme ve hayat boyu öğrenme işidir (Yang, 2020). Öğrenenler bilgisayar, tablet, akıllı tahta, cep telefonları veya ev bilgisayarları kullanarak elektronik ortamlarda ve dijital içerikler kullanarak eğitimlere erişebilirler (Şişman, 2013).

Uzaktan eğitimde eğitsel materyaller e-içerik ortamında, öğrenciye uygun hazırlanabilen, yer ve zamana göre esnetilebilen şekilde tasarlanarak 7/24 öğrenenlerin hizmetine sunulur (Haşiloğlu, Durak ve Arslan, 2020). Öğrenenler zenginleştirilmiş içerik, çoklu öğrenme, etkileşimli dokümanlar sayesinde uzaktan eğitimlerini eş zamanlı (senkron) veya eş zamansız (asenkron) alabilirler, içeriği istedikleri zaman tekrar edebilirler, öğrendiklerini farklı derslere transfer edebilirler.

Uzaktan eğitim, küreselleşen dünyada dijital içerikler ile dijital öğrenenleri oluşturmuştur (Chokwe, 2015). Dijital teknolojiler ile yapılan öğrenme öğretme etkinlikleri; planlı, düzenli, hızlı ve güncel öğrenmeleri sağlamış ayrıca yüz yüze yapılamayan eğitimin yerini almada güven vermiştir. Sayılan özellikler uzaktan eğitimin olumlu yönleri sayılmakla birlikte diğer avantajları da aşağıda belirtilmiştir: (Günbaş ve Gözüküçük, 2020; Şentürk, 2020; Tuluk ve Akyüz, 2019).

- Zaman ve mekâna bağıllık yoktur.
- Öğretmenlerin işlediği dersler kayıt yapılarak tekrar izlenebilir.
- EBA ve TRT üzerinden ders izleme, tekrar etme, konuları pekiştirici testler çözmeye, eğitsel oyunlar ve filmler izleme imkânı verir.
- Öğretmenler teknolojik araçlarla dersleri işleyerek uzaktan eğitim hakkında tecrübe edinirler.
- Teknoloji ile içli dışlı olan öğrenci, veli ve öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde zorluk çekmezler.
- İnternet ve bilgisayarlar ile dijital materyallere erişim kolaylığı sağlanarak e-öğrenme ve uzaktan dersler verimli olur.
- Eğitime devam zorunluluğu olmadığı için çok fazla öğrenen grubunu aynı mekâna koymadan ve fiziksel engelleri ortadan kaldırarak öğretim yapılır.
- Etkileşimli dersler ile öğrenenlerin konuları iyi kavradıkları ve anladıkları ortaya çıkar.

Uzaktan eğitimin avantajlarının yanı sıra dezavantajlarının da olduğu, öğrenenlerin ve öğretmenlerin sorunlar yaşadıkları yapılan çalışmalar sonucu görülmüştür. Teknolojik araç gereç konusunda yetersizlikleri olan veya teknolojik bilgi seviyesi gelişmemiş öğrenenlerin dersleri takip etmede zorluk yaşadıkları bilinmektedir (Günbaş ve Gözüküçük, 2020). İnternet ve bilgisayar olmaması (Telli Yamamoto ve Altun, 2020), ses ve görüntü kalitesinin düşük olması (Fidan, 2020), velilerin ilgisiz olması veya yeterli dijital donanımlara sahip olmamaları (Günbaş ve Gözüküçük, 2020), öğrencilerin derslerden zamanla sıkılması ve ilgilerinin azalması (Ünal, 2017), bazı öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda bilgi, beceri ve donanım konularında yetersiz olmaları (Barış, 2015) uzaktan eğitimin dezavantajları olarak gösterilebilir.

Örgün eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitimde de veli, öğretmen ve öğrenci üçlüsünün işbirliği içerisinde olması ve ortak hedefler için çalışmaları çok önemli görülmektedir (Mahdy, 2020). Okulların kapandığı salgın döneminde dersler uzaktan işlenmiş fakat bu süreçte velilerin görev

ve sorumlulukları artmıştır (Yılmaz, Güner, Mutlu ve Arın Yılmaz, 2020). Çünkü bu şekilde uzaktan eğitimle yüzleşen öğrenciler ekran başında ne yapacağını bilememekte, teknolojik araçları kullanamamakta, sisteme giriş yapamamakta, bağlantı ve iletişim sorunları yaşamaktadırlar. Bu öğrencilerin evdeki öğretmenleri velileri olmuştur. Fakat tüm velilerin de uzaktan eğitimde uzman veya profesyonel oldukları söylenemez. Farklı eğitim seviyelerinde veya bilgi düzeyinde olabilecek velilerin yanında hiç okuma yazma bilmeyen velilerin de bulunduğu göz önüne alınırsa, uzaktan eğitimin veliler için de zor geçtiği söylenebilir (Özdoğan ve Berkant, 2020). Yaşadığımız uzaktan eğitim süreci bazı öğretmen ve öğrencilerin yanında velilerin de ilk uzaktan eğitim tecrübeleri olarak düşünülebilir.

Literatürde uzaktan eğitimle ilgili çeşitli araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Çakın ve Külekçi Akyavuz (2020), Fidan (2020), Bakioğlu ve Çevik (2020), Demir ve Özdaş (2020) ve Adıgüzel (2020) uzaktan eğitimde öğretmen görüşlerini incelemişlerdir. Öğretmen görüşleri doğrultusunda uzaktan eğitimin etkili, verimli, dezavantajlı yönlerini ortaya koymuşlardır. Can (2020), Covid-19 salgınının ülkemizdeki uzaktan eğitime etkilerini incelemiştir. Salgın döneminde ülkemizdeki uzaktan eğitimin değerinin daha iyi anlaşıldığını ve uzaktan eğitime taleplerin arttığını belirtmiştir. Telli Yamamoto ve Altun (2020) çalışmalarında salgın döneminde okulların kapatılmasından sonra yapılan uzaktan eğitim çalışmalarının değerlendirilmesini yapmışlardır. Uzaktan eğitimin yakın gelecekte eğitim sistemlerinin temelini oluşturacakları sonucunu belirtmişlerdir. Aras (2020) pandemi sırasında ilköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik algılarını metafor analiziyle incelemiştir. Öğrenciler uzaktan eğitimle ilgili olumlu ve olumsuz metaforlar üretmişlerdir. Sayan (2020) uzaktan eğitimde öğretim elemanlarının görüşlerini belirlemeye çalışmıştır. Öğretim elemanları, uzaktan eğitimde karşılaştıkları durumları ifade etmişlerdir. Karahan, Bozan ve Akçay (2020), Karakuş, Ucuşsatar, Karacaoğlu, Esendemir ve Bayraktar (2020) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının uzaktan eğitim konusundaki görüşlerini incelemişlerdir. Öğretmen adayları uzaktan işledikleri dersler ile ilgili faydalı buldukları ve olmasını istemedikleri durumları belirtmişlerdir. Gregory ve Lodge (2015), uzaktan eğitimdeki zorlukları; Chokwe (2015), uzaktan eğitim konusunda uzman kişilerin görüşlerini; Koper (2015), uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimin karşılaştırılarak ortak ve farklı yönlerini incelemişlerdir. Ayrıca uzaktan eğitim döneminin değerlendirilmesi, pandemi döneminde uzaktan eğitimin insanların sağlıklarına etkileri, avantaj ve dezavantajlarıyla uzaktan eğitimin incelenmesi, uzaktan eğitimde başarı ve başarısızlık oranları, farklı lisans seviyelerindeki öğrencilerin uzaktan eğitimi değerlendirmeleri ve konu ile ilgili görüşlerinin incelendiği araştırmalar yapılmıştır (Lei ve Gupta, 2010; Mahdy, 2020; Kaden, 2020; Almaghaslah ve Alsayari, 2020).

Uzaktan eğitimde emek veren öğretmenlerin ve öğrencilerin yanında velilerin de büyük bir gayret verdikleri anlaşılmaktadır. Velilerin süreç içerisinde yaşadıkları durumlar ve tecrübelerin alınması eğitim öğretim etkinliklerinin verimli planlanmasında, salgın ve benzeri durumlarda yaşanabilecek okul kapanmalarına bağlı olarak yeni uzaktan eğitimlerin organize edilmesinde önem arz etmektedir. Bu doğrultuda yaşanan salgın döneminde yürütülen uzaktan eğitim faaliyetlerine yönelik velilerin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Çalışmada aşağıdaki iki soruya yanıt aranmıştır:

- 1- Veli görüşlerine göre Covid- 19 pandemi döneminde yürütülen uzaktan eğitimin olumsuz yönleri nelerdir?
- 2- Veli görüşlerine göre Covid- 19 pandemi döneminde yürütülen uzaktan eğitimin olumlu yönleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi olarak sürdürülüp desen olarak olgubilim kullanılmıştır. Olgubilim deseni sosyal hayatımızda bildiğimiz, farkında olduğumuz ancak detaylı ve derinlemesine bilgilere sahip olmadığımız olgulara odaklanır. Bireylerin tecrübe ve deneyimleri geniş bir bakış açısından anlaşılmalı ve olguların gün yüzüne çıkarılmaya çalışılması amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Olgubilim deseninde ortaya çıkarılan olgular bireylerin günlük yaşantıları, deneyimleri, tecrübeleri olduklarından dolayı kesin ve mutlak sonuçlar ortaya koymaz ancak bu deneyimlere yüklenen ortak anlamlara ulaşmayı sağlar. Çalışmada uzaktan eğitim süreçlerinde velilerin görüşlerinin derinlemesine ve ayrıntılı olarak belirlenmesi amaçlandığı için olgubilim deseni kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Erzincan il merkezinde farklı okullarda öğrencileri bulunan 20 tane veli oluşturmaktadır. 20 tane veli, amaçlı örneklem grubunda bulunan kolay ulaşılabilir örneklem çeşidine göre çalışmaya dahil edilmişlerdir. Araştırmaya çabukluk, pratiklik ve hız kazandırdığı için kolay ulaşılabilir örneklem türü seçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Çalışmaya katılan velilere V1, V2, V3, V4..... gibi kodlar verilerek etik kurallar ve sorumluluklardan dolayı velilerin kimlik bilgileri gizli tutulmuştur.

Tablo 1

Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Erkek	8	40
	Kadın	12	60
Toplam		20	100
Çocuk Sayısı	1	6	30
	1'den fazla	14	70
Toplam		20	100
Yaş	20-29	5	25
	30-39	5	25
	40-49	7	35
	50 ve üzeri	3	15
Toplam		20	100
Meslek	İşçi	2	10
	Memur	3	15
	Özel Sektör	4	20
	Emekli	3	15
	Çalışmıyor	8	40
Toplam		20	100
Eğitim Durumu	İlkokul	5	25
	Ortaokul	10	50
	Lise	3	15

	Ön lisans	1	5
	Lisans ve üzeri	1	5
Toplam		20	100

Tablo 1’ de araştırmaya katılan 20 velinin %60’ı kadın ve %40’ı erkektir. 1’den fazla çocuklu, 40-49 yaş arası, çalışmayan ve ortaokul mezunu velilerin sayıları en çok olan gruplardır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Yapılan çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Geniş kapsamlı ve derinlemesine bilgilere ulaşmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarında katılımcılar kendilerini daha rahat hissederek detaylı ve derinlemesine bilgi verirler (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Covid-19 salgın döneminde okulların kapalı olmasından dolayı görüşmeler yüz yüze yapılamamış bunun yerine dijital araçlarla görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Görüşme esnasında kullanılacak sorular önceden hazırlanarak alanında uzman kişiden görüşleri alınmıştır. Uzman görüşünden sonra sorular üzerinde uygun düzenlemeler yapılmış ve daha sonra pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Daha sonra görüşme sorularına son şekli verilmiştir.

Verilerin çözümlemesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, birbiri ile ilişkili ve yakın özellikteki verileri uygun temalar ve kavramlar dahilinde bir araya getirmedir (Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz, Demirel ve Kılıç, 2017). Verilerin içerikleri, sentezlenerek okuyucular tarafından kolay anlaşılmayı sağlayacak şekilde kategorilere ve kodlara ayrılmıştır. Çalışmada katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar doğrudan alıntılar şeklinde yazılmıştır.

BULGULAR

“Uzaktan eğitim sürecinin olumsuz yönleri nelerdir?” sorusuna veliler tarafından verilmiş cevaplar aşağıda belirtilmiştir. Olumsuz yönler kategoriler ve kodlar biçiminde şekillerle gösterilmiştir.

Çalışmaya katılan velilerin uzaktan eğitimin teknik konulardaki olumsuzluklarına yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 1. Uzaktan eğitimin teknik olumsuzlukları

“İnternet bağlantısı kopuyor, evde bilgisayarım yok ve telefondan uzaktan derslere katılıyorum. Telefondan dersler çok zor oluyor. Telefonun ekranı küçük olduğu için çocuğumun gözlerine zarar veriyor.” (V5).

“Bazen derse girişte sorun yaşıyoruz. Derse katılamıyoruz. Ses kesiliyor ve ses gitmiyor.” (V8).

“Bağlantı, ses ve teknik sorun yaşıyoruz. Sorunları gidermek için sürekli çocuğun başında durmak zorunda kalıyoruz.” (V10).

“Bilgisayarım sorunlu ve 2 çocuğum var. Bu şekilde derslere giriyorlar. Hiç kolay olmuyor.” (V3).

“Derslerin yanında internete çok giriyorlar. Önlerine geçemiyorum.” (V1).

“Ekran ve masa başında çok duruyorlar. Çok fazla radyasyona maruz kaldıklarını düşünüyorum. Ayrıca ekran gözlerine zarar veriyor. Oturuş ve duruş bozuklukları, sırt ağrıları ve de hareketsizlik oluyor.” (V2).

“3 tane öğrenci çocuğum var. Bilgisayar ve tabletimiz yok. İnternetimiz de yoktur. Canlı ders nasıl bir şey bilmiyoruz. Sadece bir tane telefonum var. O telefonla da büyük kızım derslere girmeye çalışıyor. Ama telefon çok sıkıntılı olduğu için kızım derse bir kere giriyorsa beş kere giremiyor. Bu yüzden de çok üzülüyör. Diğer çocuklar ilkokulda oldukları için fazla

üzülmüyorlar ve hatta derslere girmedikleri için seviniyorlar. Çünkü daha çok oyun oynuyorlar. Çocuklarımın uzaktan eğitimde çok geri kaldıklarını düşünüyorum. Uzaktan derslere katılamadıkları için ben de onlara kitap okutuyorum. Ama kitap da okumak istemiyorlar. Ben ise zorla veya tehditle kitap okutuyorum.” (V18).

“Çiftçilik yapıyoruz, okulların kapalı olduğu günlerde köye gittik. Köyde internet yok ve televizyon bile tam çekmiyor. Köyde olduğumuz zamanlarda televizyondan TRT ekranlarından yapılan yayınları izlettirmek istedim fakat olmadı. Çünkü dediğim gibi köyde ne televizyon ne de internet çekiyor. Mecbur köyde kaldık ve çocuklarım için verimli olmadı.” (V11).

“Sürekli bilgisayar başında olması çocuğumu rahatsız ediyor. Daha sinirli olduğunu gözlemledim.” (V3).

Çalışmaya katılan velilerin uzaktan eğitimin öğrenci merkezli kaynaklı olumsuzluklarına yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 2. Uzaktan eğitimin öğrenci merkezli kaynaklı olumsuzlukları

“İlkokul birinci sınıfta okuyan öğrencim var. Yaşı küçük olduğu için derslere devam edemedi, zorluk çekti. Arkadaşlarından geri kaldı. Bu süreç ona ve bize zor oldu. Uzaktan eğitimden dolayı çocuğumu derslere artık dahil etmeyeceğim. Sene sonu sınıf tekrarı yaptıracağım. 1. sınıfı seneye yüz yüze okusun istiyorum.” (V19).

“Çocuğum sürekli bizle beraber derslere girmek istiyor, tek başına derse girmek istemiyor. Ödevlerini de bizim yapmamızı istiyor.” (V13).

“Derste belli sürede sıkılıyorlar, dikkatleri dağılıyor. Başka şeylerle uğraşıyorlar.” (V17).

“Kızım üstün zekâlı bir birey. Özgüveni tam, iletişimi kuvvetli bir çocuk. Kızımda uzaktan eğitimde ‘başarısız olacağım’ korkusu gelişti.” (V20).

“Uzaktan dersini izlerken bir yandan da internetten çizgi film açıp izliyor. Bundan dolayı internet bağımlılığı arttı.” (V5).

“Çocuğum 1. Sınıfta okuyor, derslere karşı korku ve panik oluştu. Dersin başlayacağı zaman sürekli ağlıyor ve derse girmek istemiyor. Tüm kitaplarını bazanın altına sakladı. Evde 3 gün kitap aradık. Derse girince sinirleniyor ve turnaklarını yiyor. Babası işte olduğu için tüm sorumluluk anne olarak bende ve ben bu süreçte çok yıprandım.” (V16).

“Sosyalliği azaldı ve arkadaşlarından koptu.” (V7).

Çalışmaya katılan velilerin uzaktan eğitimin ekonomik konulardaki olumsuzluklarına yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 3. Uzaktan eğitimin ekonomik olumsuzlukları

“Borca girip yeni bir telefon aldık. Ekonomik olarak sıkıntıya girdim. Asgari ücretle çalışıyoruz. Ayrıca pandemi döneminde eşim bir süre işsiz kaldı. Yeni telefon parası bizi zorladı. İki çocuk olunca mecbur telefon aldım. Çünkü bilgisayar fiyatları çok fazla ben de telefon aldım ki diğer çocuğum derslere telefon ile katılsın.” (V9).

“Teknolojik araçlar ekonomik olarak çok pahalı olduğu için maalesef çiftler çiftler bilgisayar alamıyoruz. İki çocuk var ben de öğretmenim. Hepimizin dersleri var. Mevcut aletleri kullanıyoruz.” (V14).

“Pandemi döneminde bilgisayar, tablet, internet ve telefonlara çok zam geldi. Zamlar bizi çok etkiliyor. Birden fazla çocuk derse girdiği için birden fazla bilgisayar veya tablet gerekiyor. Ama durumumuz buna elverişli değil. Birden fazla araç gereç alma imkânım yok.” (V17).

“Derslere çocuğum telefondan katılıyor. Telefonun internet paketi yetmiyor, sürekli yeni paket yaptırıyorum. Buna para dayanmıyor.” (V8).

Çalışmaya katılan velilerin uzaktan eğitimin öğretmen kaynaklı konulardaki olumsuzluklarına yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 4. Uzaktan eğitimin öğretmen merkezli olumsuzlukları

“Uzaktan eğitimde öğretmenin eğitim sürecinde eksik kaldığını düşünüyorum. Bu eksikliğini gidermek için aşırı ödev veriyor. Öğrencileri bıktırma noktasına getirdi.” (V11).

“Öğretmenin uzaktan dersleri işlemlerini beğenmiyorum.” (V8).

“Öğretmen uzaktan eğitim sürecinde bir süre rapor aldı ve dersler olmadı. Bizim çocuğum dersleri olmayınca belli bir süre derslerden koptu. Çocuğum geri kaldı. Uzaktan eğitim yüz yüze

eğitim gibi olmuyor ama yine de hiç yoktan iyidir. Ama öğretmen rapor alınca sıkıntı yaşadık.” (V13).

“Öğretmenimiz uzaktan eğitimde kullanılan teknolojik araçlar konusunda yetersiz. Bilgisayar kullanma, internet ile derslere bağlanma, elektronik olarak ödev gönderme konularını tam olarak beceremiyordu. Öğretmen de öğrenciler gibi başta çok zorlandı. Yaşı ilerlemiş bir öğretmen olduğu için teknolojik olarak yetersizdi bence.” (V17).

Çalışmaya katılan velilerin uzaktan eğitimin ders ortamından kaynaklı konulardaki olumsuzluklarına yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 5. Uzaktan eğitimin ders ortamı kaynaklı olumsuzlukları

“Sınıf kalabalık olunca her öğrenciye söz sırası gelmiyor. Öğretmene soru sorulamıyor. Sorulsa bile geri dönüşte problem oluyor.” (V2).

“Öğrenci, öğretmen ve arkadaşları ile iletişim halinde olmadığı için verimli eğitim olmuyor.” (V15).

“Ev ortamı olduğundan dolayı derslerden verim alamadık. Okul gibi öğrenme ortamı oluşmuyor.” (V1).

“Çocukların dersleri ile hanım ilgileniyor ama okuldaki öğretmen gibi olmuyor. Veliler sonuçta uzman değil. Evde dersler yüz yüze eğitim gibi sağlanamıyor. Evdeki küçük çocuk abisinin kitaplarını yırtıyor.” (V8).

“Ev küçük olduğu için 2 çocuğa ayrı ayrı ders yapılıyor ve iki ayrı oda gerekiyor. İki çocuk aynı anda derslere giriyorlar ve beni yardıma çağırıyorlar. İki çocuğa aynı anda yetişemiyorum ve psikolojim bozuldu.” (V11).

“Çocuklarım ilkokulda okuyorlar ve iki taneler. Evde dersler başlayınca mecburen onlarla ilgileniyorum. Kendi özel işlerimi yapamıyorum. Örneğin hastane, market, sağlık ocağı vb. ihtiyaçlarımızı gidermek için onların derslerinin bitmesini bekliyorum. Sürekli derslerini takip edip yardımcı oluyorum.” (V7).

“Öğretmen ve öğrenci yüz yüze sınıf ortamında olmadıkları için sağlıklı iletişim kurulamıyor. Sınıf ortamında göz teması, mimikler çocukların derse ve öğretmene ısınmasını, onların dersi anlamalarını kolaylaştırıyordu. Uzaktan eğitimde bu faktörlerin ortadan kalkması iletişimin sağlıklı kurulamamasına neden oldu çoğu zaman.” (V3).

“Öğretmenin verdiği disiplini ve kurallara uymayı evde yapamıyoruz. Ev ortamı okul gibi olmuyor.” (V20).

“Dersteyken kardeşleri gelip rahatsız ediyorlar ve motivasyonu bozuluyor.” (V4).

Çalışmaya katılan velilerin uzaktan eğitimin ders işlemeden kaynaklı konulardaki olumsuzluklarına yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 6. Uzaktan eğitimin ders işleme kaynaklı olumsuzlukları

“Uzaktan derslerde bahçe veya sınıf oyunları oynanamıyor.” (V8).

“Dersler yüz yüze olsaydı daha iyi olurdu. Uzaktan yapılan dersler yüz yüze eğitim gibi olmuyor.” (V16).

“Uzaktan yapılan derslerin başlama saatleri uygun olmuyor. Çünkü dinlenme, yemek veya oyun saatlerinde dersler oluyor.” (V9).

“Teori, uygulama veya deney gerektiren etkinliklerde uzaktan eğitimin yararlı olduğunu görmedim. Çünkü yaparak yaşayarak öğrenmeler gerekli ki çocuklar daha iyi öğrensinler. Örneğin bir etkinliği öğretmen 1 kere ekrandan gösteriyor. Ama öğrenci bir kere izleme ile bu tür etkinlikleri yeterince anlamıyor.” (V2).

“Sayısal dersleri anlamıyor. Özellikle matematik dersinde uzaktan eğitim anlaşılmıyor.” (V18).

“Dersler evde olduğu için çocuğum derslere isteksiz olarak katılıyor. Derslerin dışında verilen ödevleri külfet olarak görüyor. Ödevlere karşı ve sıkıntı çıkarıyor. Uzaktan derslerin dışında ödev olmasını istemiyor.” (V3).

Çalışmaya katılan velilerin uzaktan eğitimin olumlu yönlerine yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 7. Uzaktan eğitimin olumlu yönleri.

"Çocuklarım 7/24 gözümlün önündeler. Nerede oldukları belli." (V3).

"Uzaktan derslerde çocuklarımı gözlemliyorum ve performanslarını takip ediyorum." (V13).

"3 tane çocuğum uzaktan derslere giriyorlar. Öğretmenleri onlarla ilgileniyorlar. Derslere katılıyorlar ve ödevler veriliyor. Öğretmenlerin ilgili olması yüz yüze eğitimden kopulmasını önledi. Öğretmenlerin çabaları yüz yüze eğitimi aratmıyor. Birinci sınıfa giden çocuğumdan endişe ediyordum ama endişelendiğim gibi olmadı. Öğretmenlerin gayretleri süreci olumlu yönde etkiledi ve endişelerim gitti." (V7).

"Uzaktan eğitim ile bilgiye çabuk ve kısa sürede erişim sağlandı. Ayrıca salgının yayılmasını engellediğini düşünüyorum." (V6).

"Uzaktan eğitimin olumlu yönlerini göremiyorum. İlkokul, ortaokul ve lisede okuyan öğrencim var. Hiç olumlu yönünü görmedim." (V17).

"Öğretmenlerin nasıl ders işlediklerini ve performanslarını daha iyi görüp öğretmen hakkında gözlem yapıyorum." (V5).

"Çocuğumun dijital araç gereçleri kullanma becerileri gelişti." (V11).

“Dersler evde olunca biraz daha rahat olduk. Örneğin sadece sandalye ve masaya bağlı kalmadan da dersleri takip etti çocuğum.” (V12).

“Öğretmenler farklı öğrenme öğretme teknikleri kullandılar.” (V1).

“Çocukların uykusuz kalma sorunu ortadan kalktı. Uyku ve beslenme düzenleri daha iyi oldu. Ayrıca ailece daha iyi vakit geçirebiliyoruz.” (V15).

“Uzaktan eğitimde öğretmen ve arkadaşlarının kıymetini daha iyi anladılar.” (V16).

“Uzaktan eğitim olduğu için okula servisle gitmiyorlar, servis parası vermiyorum. Servis masraflarım olmuyor. Evde ders işledikleri için de gözümüzün önündeler ve çocukları rahat rahat takip ediyoruz.” (V2).

“Uzaktan eğitim yüz yüze eğitim gibi olmasa da yine de dersler devam ediyor ve çocuklar konulardan geri kalmıyorlar.” (V14.)

“Uzaktan eğitimde çocuklar için okul ortamından kopmalar olsa bile derslerin devam etmesi güzel. Ekrandan da olsa çocuğum arkadaşlarını görüp mutlu oluyor. Çünkü arkadaşlarını özledi.” (V20).

“Çocuğum uzaktan eğitim ile dijital araçları tanıdı, internete girmeyi öğrendi, teknolojinin eğitimdeki yeri ve önemi hakkında bilgi sahibi oldu.” (V4).

“Uzaktan derslerde öğretmenlerin ders işlemeleri güzel. Öğretmenler derslere katılımları sağlıyorlar, gayret ediyorlar. Sorulan sorular öğretmenler tarafından cevaplandırılıyor. Öğrencilerin devamları takip ediliyor, ödevler verilip kontrol ediliyor. Kitap okumaları da teşvik ediliyor.” (V8).

“Çocuğum birinci sınıfa gidiyor. Öğretmenden memnunum. Çocuklarla iyi ilgilendi. Tatilde bile çocuklarla ilgilendi. Zoom ve Eba üzerinden dersler yaptı. Çocuklarımızı okul ortamında oldukları gibi hissettirdi. Ben de çocuğumun derslerini yüz yüze eğitimdeymiş gibi düzenledim. Örneğin derslere okul kıyafeti ile katıldı, odasını sınıfı gibi düzenledim, derslerden önce saçlarını taradık. Uzaktan derslere bu şekilde devam etti. Okul motivasyonundan kopmasın ve okul aşkı azalmasın diye bunları yaptım. Bu şekilde uzaktan eğitimi sürdürüyoruz.” (V19).

“Derslerin dışında öğretmen tarafından kitap okumaları mecbur tutuldu. Kitap okuyor ve bu sorumluluğu edindi.” (V18).

“Teknolojik gelişmelerin takibi ve teknoloji ile hiç buluşmayan bireylerin kısa sürede adapte olabilmesi, en azından mecburen de olsa öğrenmesi, bence uzaktan eğitimin teknik faydalarındır. Ayrıca uzaktan eğitim ile kızım farklı ülkelerdeki öğrencilerle tanışarak iletişim kurdu. Aksi durumda yurt dışına okumaya gitmeden böyle bir fırsat yakalayamazdı. Beraber proje bile yaptılar.” (V9).

“Uzaktan eğitimin şöyle bir faydası oldu: Pandemi (korona) korkusu pek yaşamadılar. Evde kendilerini güvende hissettikleri için psikolojik sorun teşkil eden bir süreç olmadı. Veli olarak uzaktan eğitimde öğretmen ile hemen diyalog kurabilme imkânım oldu. Avantaj olarak bunları söyleyebilirim.” (V10).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Covid-19 salgınında okulların kapanmasından sonra yüz yüze eğitimin yerini uzaktan eğitim almıştır. Teknolojik araç gereçlerle sürdürülen uzaktan eğitimde; öğretmenlerin ve öğrencilerin yanında velilerin de büyük rol üstlendikleri görülmüştür. Bu çalışma ile uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerinin velilerin bakış açılarıyla ortaya konması amaçlanmıştır.

Çalışmada uzaktan eğitimin olumsuz yönlerini belirten velilere göre teknolojik, ekonomik, öğrenci kaynaklı, öğretmen kaynaklı, ders ortamı kaynaklı ve ders işleme kaynaklı olumsuzluklar olmak üzere altı kategori belirlenmiştir.

Uzaktan eğitimin devamını ve ders işleme merkezini oluşturan teknoloji, bu sürecin en önemli bir parçası olmuştur. Teknolojik araç gereçler sayesinde uzaktan eğitimin önemi daha iyi anlaşılmış (Telli Yamamotu, 2020; Can, 2020) ve öğrenme öğretme etkinlikleri belirlenen hedefler doğrultusunda yürütülmüştür. Senkron ve asenkron olarak uzaktan derslerde teknik sorunların olması kaçınılmazdır. Bilgisayar, tablet, cep telefonları ve internet bağlantısı gerektiren uzaktan dersler, ders işleme sürecinde çeşitli teknik olumsuzluklar oluşturmaktadır. Bu olumsuzluklar internet bağlantısının olmaması ve bağlantının kopması, Bilgisayarın olmadığından dolayı derslere telefonlar ile girilmesi, telefon ekranının küçük olmasından dolayı yaşanan zorluklar, bilgisayarın eski ve yavaşlığı, internetin derslerde kopması veliler tarafından tespit edilmiştir. Sonuçlara paralel olarak Özdoğan ve Berkant (2020), Günbaş ve Gözükcük (2020), Yurtbakan ve Akyıldız (2020) ve Yılmaz, Güner, Mutlu ve Arın Yılmaz (2020) uzaktan eğitimin teknik sorunlarını veli görüşleri doğrultusunda ortaya koymuşlardır. Bu çalışmalarda veliler internet sorunu ve bağlantı kopması, internet ve bilgisayar olmaması, EBA'ya giriş yapamama, canlı derslere girememe gibi dezavantajları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Eğitimde fırsat eşitliğinin olması gerekliliği yüz yüze eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitimde de olmazsa olmazdır. Teknik sorunlardan dolayı uzaktan derslere katılamayan öğrencilere de gerekli destekler verilmesi fırsat eşitliği için önemli bir adım olacaktır. Özdoğan ve Berkant (2020) çalışmalarında uzaktan eğitimde fırsat eşitliğinin olmadığını bazı velilerin düşündüklerini tespit etmişlerdir.

İnci Kuzu (2020) çalışmasında uzaktan eğitimin olumsuz yönleri konusunda velilerin görüşlerine başvurmuştur. Veliler, çocuklarının internet ve bağlantı sıkıntıları yaşadıklarını belirterek bunun sonucunda öğrencilerin dikkatlerinin dağıldığını, dersten koptuklarını, not alamadıklarını, derslerin verimsiz geçtiğini ve öğrencilerin öğrenmelerini olumsuz etkilediklerini ifade etmişlerdir. Sanal sınıfların en önemli ögesi olan teknik cihazların, bu süreçte oluşturacakları aksaklıkların öğrencilerin performanslarını doğrudan etkiledikleri bilinen bir gerçektir. Uzaktan eğitimde teknik sorunların giderilmesinin, ihtiyaç sahiplerine bilgisayar ve internet sağlanmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde uzaktan eğitimde yaşanan teknik sorunların varlığı ve bu teknik sorunların öğrencilerin başarılarını direkt etkilediklerini ortaya koyan çalışmalar (Karakaş ve Doğan, 2017; Özyürek, Bedge, Yavuz ve Özkan, 2016; Coşkunserçe ve İşçitürk, 2019; Chokwe, 2015) olduğu görülmektedir.

Çalışma bulguları neticesinde veliler, uzaktan derslerin işleme süreçlerindeki sorunları bahçe veya sınıf içi oyunların oynanamadığını, ders saatlerinin öğrencilerin dinlenme veya beslenme saatlerine denk geldiğini, uygulama veya teori gerektiren derslere olanak vermediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca deney, proje ve uygulama gerektiren ders içeriklerinin uzaktan eğitimde mümkün olmadığını ortaya koyan veliler yaparak yaşayarak öğrenmelerin daha kalıcı

olduklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimde uygulama ve deney gerektiren içeriklerin olmaması eğitim öğretim faaliyetlerinin daha yüzeysel yapıldığını düşündürebilmektedir. Günbaş ve Gözüküçük (2020) çalışmalarında benzer sonuçları elde etmişlerdir. Uzaktan işlenen derslerde veliler, öğrencilerin konuları yeterince anlamadıklarını, yüz yüze eğitim gibi verimli ve kalıcı öğrenmelerin oluşmadığını belirtmişlerdir. Farklı seviyelerdeki öğrencilerin uzaktan eğitime katıldıkları ve bu öğrenciler arasında bireysel farklılıklar olduğu düşünülürse ortaya çıkan sonuçlar beklenen durumdur. Çünkü yüz yüze eğitimde, öğretmen ile iletişimde olan öğrencilerin konuları anlamadıkları, derslerden koptukları, okulu istemedikleri düşünüldüğünde uzaktan eğitimde bu tür sorunların olması şaşırtıcı değildir. Koçkar, Karadeniz, Bozkurt ve Büyük (2017) uzaktan eğitimin daha etkili hâle getirilmesi için öğrencilerle etkileşim içinde olmanın ve onlara pekiştireç, dönüt vermenin önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu çalışmada veliler, pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitimin öğrencilerden kaynaklanan sorunlarını sıkılmaları, derslere girmek istememeleri, dersten koparak farklı şeylerle ilgilendiklerini, sosyalliklerinin azaldıklarını, evde sürekli annenin olduğundan dolayı anneyi dinlemediklerini, kardeş sayısının fazla olduğundan dolayı evde sorunlar çıktığını ve özellikle birinci sınıf öğrencilerinin çok zorlandıklarını vurgulamışlardır. Bahsedilen bu öğrenci merkezli olumsuzluklar alan yazındaki çalışmalarla örtüşmektedir (Günbaş ve Gözüküçük, 2020; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020). Uzaktan eğitim öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal, beceri ve kültürel davranışlarına etki ederek onlar üzerinde farklı etkiler meydana getirir. Hayatlarındaki ilk uzaktan eğitim denemesi olan öğrencilerin bu derslerde sorunlar çıkarmaları, sıkılmaları, usanmaları onların süreci iyi bilmedikleri anlamına gelebilir. Uzaktan dersler yüz yüze eğitimden farklı olduğu için sanal sınıflarda çeşitli istenmeyen durumların olması sürecin bir parçası olarak düşünülebilir. Horspol ve Lange (2012), uzaktan eğitimde öğrencilerin sosyallik sorunları yaşadıklarını ve bunun sonucunda da derslere isteksiz olduğunu belirtmiştir.

Covid-19 salgın döneminde yürütülen uzaktan dersler öğretmen kaynaklı sorunları da beraberinde getirmiştir. Yapılan bu çalışmada veliler, öğretmen kaynaklı olumsuzlukları öğretmenlerin teknolojik yetersizlikleri, tükenmişlik hisleri, uzaktan ders süreçlerini iyi yönetememeleri, aşırı ödev vermeleri olarak söylemişlerdir. Özdoğan ve Berkant (2020) uzaktan eğitimde öğretmenlerin teknolojiye aşina olmadıklarını, Bayburtlu (2020) ise dijital olarak yeterli durumdaki öğretmenlerin dersleri yönetmede sorun yaşamadıklarını tespit etmiştir. Yılmaz, Güner, Mutlu ve Arın Yılmaz (2020) yüz yüze eğitim ile öğrenme ve öğretme süreçlerini sürdüren öğretmenlerin uzaktan eğitimde, teknolojik ve dijital yetersizliklerinden dolayı strese girdiklerini, zorluklar yaşadıklarını, kaygı durumlarının arttığını çalışmalarında belirtmişlerdir. Ayrıca sürece hazırlıksız yakalanan ve eksiklikleri bulunan öğretmenlerin uzaktan eğitimde iş yükleri artmış ve adaptasyon sorunları ortaya çıkmıştır (Sarı ve Nayır, 2020). Yaşadığımız dijital çağda öğretmenlerin teknolojik gelişmeleri takip etmelerinin ve yeniliklere ayak uydurmalarının ne kadar önemli olduğu okulların kapandığı, derslerin elektronik araçlarla işlendiği ve dijital sınıfların oluştuğu salgın döneminde net bir şekilde görülmüştür.

Çalışma bulguları neticesinde uzaktan eğitime yönelik olumsuz durumlar arasında belirtilen ekonomik dezavantajlar, veliler açısından dikkate değer bulunmuştur. Katılımcı bilgileri incelendiğinde velilerin büyük kısmının çalışmadığı, emekli olduğu ve özel sektörde çalıştıkları belirlenmiştir. Bu velilerin belirttikleri sorunlar yeni bir bilgisayar alamama, internet ve elektrik faturalarının artması, borç ile yeni teknolojik araç gereçler edinmeleri vb. velilerin uzaktan

eğitimde ekonomik olarak zorlandıklarını göstermektedir. Çocuklarının eğitimi için mali zorluklara katlanan velilerin, uzaktan eğitimdeki fedakârlıkları önemli görülmektedir. Günbaş ve Gözükcük (2020) öğretmen, öğrenci ve velilerin ortak sağlayacakları hedef birliği ve dayanışmanın öğrenci başarısını olumlu etkileyeceğini ortaya koymuşlardır. Uzaktan eğitimde ekonomik nedenlerden dolayı bilgisayar, tablet, internet alamayan velilerin olduğu açık bir şekilde görülmüştür. Ayrıca bazı velilerin de borç altına girerek teknolojik araçlarını yeniledikleri veya ikinci bir teknolojik cihaz aldığı da anlaşılmaktadır. Velilerin uzaktan eğitim faaliyetlerinde özverili ve girişken davrandıkları (Ok ve Çalışkan, 2019) dikkate değerdir.

Veli görüşlerine göre ders işleme ortamı olan evlerde uzaktan ders işleme faaliyetlerini sürdürmek çok zor olmuştur. Uzaktan derslerin işlenme zamanında evde diğer çocukların sesleri veya başka bilgisayarlardan gelen sesler veliler tarafından sorun olarak görülmüştür. Çocukları bilgisayar veya tabletler karşısında, pasif bir şekilde (Günbaş ve Gözükcük, 2020), günün farklı saatlerinde uzaktan derslere dahil etmenin zor olduğu bilindiği için ortamda dikkat dağıtıcı sesler veya uyarıcılar velilerin gözünde büyük bir problem olarak düşünülmüştür. Benzer şekilde Özdoğan ve Berkant (2020) uzaktan eğitimde evlerin sınıf ortamı gibi olmadığı için öğrenci dikkatini dağıtıcı uyaranların fazla olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca kalabalık sanal sınıflarda her öğrenciye söz hakkı verilememesi, sorulan sorulara anında dönüt alınamaması, evde çocuk sayısının fazla olması fakat oda sayısının az olması, ev içerisindeki seslerin canlı derslerde diğer öğrenenler tarafından duyulması, velilerin teknolojik bilgi yetersizlikleri, velilerde büyük bir sorumluluk oluşması ve velilerin sorumluluklarını yerine getirmede zorlanmaları, işte olan babadan dolayı tüm yükün annede olması (İnci Kuzu, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020; Günbaş ve Gözükcük, 2020; Ok ve Çalışkan, 2019; Karakaş ve Doğan, 2017) gibi velilerin belirttikleri olumsuzluklar örgün eğitim yeri olmayan mekânlarda yürütülen e-öğrenmelerin ortaya çıkardığı istenmeyen durumlardır.

Günbaş ve Gözükcük (2020) çalışmalarında velilerin görüşlerine göre, öğrencilerin uzaktan dersleri takip etme isteklerinin orta düzey olduğunu ortaya koymuştur. Çok istekli olmadan derslere katılan öğrenenlerin kısa sürede derslerden koptukları da bilinen bir gerçektir. İnci Kuzu (2020) okuldan uzak olan ve evde işlenen uzaktan derslerin salgın döneminde istenmeyen davranışları tetiklediği, öğrencileri psikolojik olarak etkilediğini ifade etmiştir. Okul ortamına alışan, sosyal çevresi olan, öğretmen ve arkadaşları ile okul hayatlarını devam ettiren öğrencilerin evde kalarak uzun süre ekranlardan ders işlemeleri üzerlerinde sosyal, bilişsel, akademik, duygusal yan etkiler yapmıştır. Okula giderek sosyalleşen ve streslerini atan öğrenciler pandemide evde daha çok vakit geçirerek sosyalleşme sorunları, sıkılma, pasif dinleme, ilgisizlik, aktif katılamama, endişe, huzursuzluk, durgunluk, konsantrasyon problemleri yaşamışlardır (Günbaş ve Gözükcük, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020). Şişman (2013) öğrenme ortamlarının ve etkili okulların öğrencilerin motivasyonları ile öğrenmelerinde olumlu etki yaptıklarını belirtmiştir. Çalışma sonuçlarında da görüldüğü üzere velilerin evde öğrencilere karşı disiplini sağlayamadıklarını belirtmeleri, kendilerini süreçte yetersiz hissetmeleri okulların önemini ortaya koymaktadır. Bazı velilerin de görüşlerine göre uzaktan eğitimde okul ve öğretmenler daha da kıymet kazanmışlardır. Örgün eğitimde en ufak problemde bile öğretmenden hesap soran hatta öğretmenleri değişik kanallar aracılığıyla şikâyet eden velilerin, uzaktan eğitimde öğretmenlerin ve okulun önemini daha iyi kavradıkları görülmektedir.

Çalışmada görüş belirten veliler, ev ortamının okul gibi olmadığını ve kendilerinin bunaldıklarını vurgulamışlardır. Veliler, günlük rutin işlerinin yanına çocuklarının uzaktan ders süreçlerinin de eklendiğini ve bu durumda iyice yıprandıklarını dile getirmişlerdir. Salgının bir an önce bitmesini ve okulların açılmasını isteyen veliler, çocuklarının okulda yüz yüze eğitim almalarını istemektedirler (Yurtbakan ve Akyıldız, 2020). Yılmaz, Güner, Mutlu ve Arın Yılmaz (2020), velilerin yüz yüze eğitimin daha önemli olduğunu ve örgün eğitim şeklinde derslerin işlenmesi gerektiğini çalışmalarında belirtmişlerdir. Çok az bir kısım velinin (%2,97) uzaktan eğitim taraftarı olduğunu da çalışmalarında göstermişlerdir. Yine aynı çalışmada velilerin uzaktan eğitimi, örgün eğitimi destekleyici ek çalışmalar olarak istedikleri belirtilmiştir. Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin (2020) uzaktan eğitimin sadece pandemi dönemine özgü bırakılmayıp yüz yüze eğitimin başladığı zamanlarda da devam ettirilmesi gerektiğini çalışmalarında ortaya koymuşlardır. Ülkemizde farklı doğal afet veya istenmeyen durumlarda okulların tatil edildiği düşünülürse uzaktan eğitimin örgün eğitimle beraber aşamalı sürdürülmesi eğitim öğretim kayıplarını en aza indireceği açısından önemlidir. Bu noktada uzaktan eğitimin önemi daha çok fark edilmiştir (Haşiloğlu, Durak ve Arslan, 2020).

Bu çalışmada veliler uzaktan eğitimin en önemli avantajı olarak derslerin devam ettiğini, ekranlar karşısında da olsa öğrenme etkinliklerinin sürdüğünü dile getirmişlerdir. Çalışmaya benzer şekilde veliler çocuklarının öğrenmelerini devam ettirdiği için uzaktan eğitimi yeterli görmüşlerdir (Yurtbakan ve Akyıldız, 2020). Ayrıca uzaktan da olsa eğitimin sürekliliğini sağlama, öğrencilerin derslerden geri kalmamaları, dijital sınıflar ile öğrenme öğretme etkinliklerinin işlenmesi, yazılı ve basılı dokümanlar ile okul ortamından kopmaları engellediği (Günbaş ve Gözükcük, 2020; Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin, 2020; Güner, Tekinarslan ve Yavuzalp, 2016; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020) gibi uzaktan eğitimin olumlu yönleri belirtilmiştir. Can (2020), salgın döneminde eğitimdeki arz talep esasları doğrultusunda uzaktan eğitimin ihtiyaçları makul ölçüde karşıladığını belirtmiştir. Gerekli teknolojik araç gereci ve internet bağlantısı olan velilerin öğrencilerini maksimum seviyede derslere dahil ettikleri, öğrencilerinin derslerden geri kalmamaları için uzaktan eğitimi önemli gördükleri çalışma sonuçlarındandır.

Veliler uzaktan eğitimde öğrenci ve öğretmenlerin performanslarını görerek onlar hakkında çıkarımlarda bulunmuşlardır. Yüz yüze eğitimde öğretmenler ile belli dönemlerde ve iletişim araçları ile görüşmeler yapan veliler, uzaktan eğitimde öğretmenleri sürekli ekrandan takip ederek performanslarını gözlemlemişlerdir. Veliler bu durumu olumlu bir özellik olarak belirtmişlerdir. Çünkü salgın döneminde veliler öğretmenlerin hem performanslarını takip etmişlerdir hem de uzaktan toplantılar ile öğretmenlerle daha çok görüşmeler yapmışlardır. Yılmaz, Güner, Mutlu ve Arın Yılmaz (2020) çalışmalarında velilerin uzaktan eğitimde öğretmenlerin istedikleri zamanda kendileri ile iletişime geçtiklerini ortaya koymuşlardır.

Uzaktan eğitimde öğretmenlerin ders işlemelerini ve süreci iyi yönetmelerini beğenen veliler, öğrencilerinin iyi eğitim aldıklarını belirterek uzaktan eğitimin avantajlı olmasında öğretmen yeterliliklerinin önemine vurgu yapmışlardır. Tersine durumda da teknolojik yetersizlikleri bulunan öğretmenler hakkında olumsuz görüş bildiren veliler, bu öğretmenlerin uzaktan ders işlemelerini beğenmemişlerdir. Öğretmen yeterliliklerinin örgün eğitim yanında uzaktan eğitimde de temel faktör olduğu anlaşılmıştır. Öğretmenler, veliler ve öğrencilerle birlikte uzaktan eğitimi hedefler doğrultusunda yürütüp yönettiklerinde başarıya ulaşmaktadırlar (Yang, 2020). Okuldan ayrı kalan salgın döneminde öğrencilerin hayata daha iyi hazırlanmaları ve

başarılarının devamlı olması için öğretmen-veli işbirliği olması gerekmektedir (Yang, 2020). Eğitim kurumlarının kapatılmasının ardından öğretmen ve veli ilişkilerinin ne kadar değerli olduğu anlaşılmıştır.

Uzaktan eğitimde evde yanlarında ve göz önünde bulunan öğrenciler, veliler için olumlu bulunmuştur. Çocuklarının yanı başlarında olmaları, eve geldi gelmedi düşüncelerinin olmaması ve salgın sürecinde dışarı çıkmayıp evde derslere katılmalarından dolayı veliler uzaktan eğitim için olumlu görüş belirtmişlerdir. Özdoğan ve Berkant (2020) salgın döneminde çocukların evden dersleri işleyerek hastalıklardan korunduklarını ve bu hastalıkların bulaşma riskinden sakındıklarını çalışmalarında belirtmişlerdir. Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin (2020), veliler uzaktan eğitimde çocuklarının hep yanında olduklarını ve bu sayede onlara destek olduklarını çalışmalarında tespit etmişlerdir. Evde kalan çocuklarının ders takibini yapan (Yurtbakan ve Akyıldız, 2020) ve çocuklarının sağlıklarını koruduklarını, onlara uygun ortam sağladıklarını (Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin, 2020) belirten veliler, uzaktan eğitimin farklı bir avantajını ifade etmişlerdir. Bu görüşler ile veliler salgın döneminde çocuklarının sağlıklarını daha çok önemsemişlerdir.

Teknolojik araçlarla devam eden uzaktan derslerde öğrenciler bu yönde kendilerini geliştirmişlerdir. Yaşadığımız dijital dünyada teknolojik araçları tanıyan ve bunları eğitim hedefleri doğrultusunda kullanan, bilgiye hızlı bir şekilde ulaşan öğrenciler yetiştirmek eğitim politikalarının amaçlarından biridir. Mecburi olarak sürdürülen uzaktan eğitim bu hedeflere de hizmet etmektedir. Öğrencilerin bilgisayar, tablet ve internet kullanma becerileri sanal derslerle gelişme göstermiştir. Veliler de çalışmada öğrencilerinin teknolojik yönden geliştiklerini ve dijital araçları etkili kullandıklarını uzaktan eğitimin faydalı yönlerinden saymışlardır. Bazı veli ve öğrencilerin uzaktan eğitimin ilk zamanlarında teknolojik zorluklar, sorunlar, tecrübesizlikler yaşadıkları (Telli Yamamoto, 2020; Günbaş ve Gözüküçük, 2020) görülmüş ancak süreçte teknolojik olarak kendilerini geliştirmişlerdir. Çalışmada çocuklarının farklı ülkelerden çocuklarla arkadaşlıklar edindiklerini hatta onlarla projeler yaptıklarını belirten bazı velilerin bu görüşleri, teknolojinin uzaktan eğitimde verimli kullanılmasının sonucudur.

Uzaktan eğitimin kendilerini ekonomik konularda rahatlattıklarını belirten veliler de çalışmada olmuştur. Çocuklarını yüz yüze eğitime servisle gönderen veliler, okulların kapandığı ve uzaktan eğitim ile yürütülen süreçte servis parası vermediklerini ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılan velilerin meslekleri incelendiğinde çoğunun asgari ücretle geçindikleri görüldüğünde servis ücreti vermemenin velileri ekonomik olarak rahatlattığı anlaşılabılır. Ayrıca servise verecekleri paralar ile teknolojik malzemeler alabildikleri düşünülebilir.

ÖNERİLER

Uzaktan eğitim faaliyetlerinin yüz yüze eğitim yanında olumsuz durumlara bağlı kalmaksızın yapılması gerekmektedir.

Uzaktan eğitimde teknik ve teknolojik olarak ihtiyaçlı velilere gereken destek verilmelidir.

Eğitim öğretim kurumlarına bilgisayar ve internet desteği sağlanarak gereken altyapı desteği verilmelidir.

Uzaktan eğitimde milli eğitim tarafından oluşturulan sanal sınıfların ve erişim desteği yapılan okulların sayıları artırılmalıdır.

Ders işleme süreçlerinin temelini oluşturan hedef kazanımlar belirlenirken öğretmenlerin ve velilerin de görüşleri alınmalıdır.

Uzaktan eğitim, aşamalı ya da kısım kısım ilkokuldan yükseköğretime kadar tüm eğitim kademelerinde yer almalıdır.

Uzaktan eğitimin farklı ülkelerde nasıl ve ne şekilde yapıldığı araştırılıp uygun olanları kendi eğitim sistemimize entegre edilmelidir.

Veliler için uzaktan eğitim destek hatları, teknik bilgi servisleri veya uzman yardımları verilmelidir.

Öğrencilerin ilgi ve isteklerine hizmet edecek zenginleştirilmiş içerikler oluşturulmalıdır. Bu içerikler sürekli yenilenmelidir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, A. (2020). Salgın sürecinde uzaktan eğitim ve öğrenci başarısını değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim, Özel Sayı, 1*, (253-271).
- Almaghaslah, D. ve Alsayari, A. (2020). The effects of the 2019 novel coronavirus disease (Covid-19) outbreak on academic staff members: A case study of a Pharmacy School in Saudi Arabia. *Risk Management and Healthcare Policy, 13*, 795-802.
- Bakioğlu, B. ve Çevik, M. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies, 15*(4), 109-129.
- Barış, M. F. (2015). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi. Namık Kemal Üniversitesi örneği. *Sakarya University Journal of Education, 5*(2), 36-46.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. ve Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi, 5*(2), 368-397.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Turkish Studies, 15*(4), 131-151.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Kılıç, E. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *AUAD, 6*(2), 11-53.
- Chokwe, J. M. (2015). Students and tutors perceptions of feedback on academic essays in an open and distance learning context. *Open Praxis, 7*(1), 39-56.
- Coşkunserçe, O. ve İşçitürk, G. B. (2019). Eğitim bilişim ağı (EBA) platformu hakkında öğrencilerin farkındalığının artırılmasına yönelik bir durum çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 7*(1), 260-276.
- Çakın, M. ve Külekçi Akyavuz, E. (2020). Covid-19 süreci ve eğitime yansımaları: öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research, 6*(2), 165-186.

- Demir, F. ve Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim, Özel Sayı, 1*, (273-292).
- Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim:İlkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 24- 43.
- Gregory, M. S. J. ve Lodge, J. M. (2015). Academic workload: the silent barrier to the implementation of technology-enhanced learning strategies in higher education. *Distance Education*, 36(2), 210-230.
- Günbaş, N. ve Gözüküçük, M. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimle ilgili ilkököl öğrenci velilerinin görüşleri. *Sakarya University Journal of Education*, 10(3), 686-716.
- Gürer, M. D., Tekinarslan, E. ve Yavuzalp, N. (2016). Çevrim içi ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1), 47-78.
- Haşiloğlu, M. A., Durak, S. ve Arslan, A. (2020). Covid-19 uzaktan eğitim sürecinde fen bilimleri şube rehber öğretmenlerinin gözünden öğretmen, öğrenci ve velilerin değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(3), 214-239.
- Horspool, A. ve Lange, C. (2012). Applying the scholarship of teaching and learning: Student perceptions, behaviours and success online and face-to-face. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 37(1), 73-88.
- İnci Kuzu, Ç. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde uygulanan ilkököl uzaktan eğitim programı (EBA) ile ilgili veli görüşleri. *Milli Eğitim, Özel Sayı, 1*, (505-527).
- Kaden, U. (2020). Covid-19 school closure related changes to the professional life of a k-12 teacher. *Education Sciences*, 10(6), 165-177.
- Karahan, E., Bozan, M. A. ve Akçay, A. O. (2020). Sınıf öğretmenliği lisans öğrencilerinin pandemi sürecindeki çevrim içi öğrenme deneyimlerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(4), 201-214.
- Karakaş, H. ve Doğan, A. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıfta kullandıkları bilgi iletişim teknolojilerine yönelik olumsuz tutumları ve yaşadıkları sorunlar. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 629-654.
- Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N. ve Bayraktar, D. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 220-241.
- Koper, R. (2015). How do students want to learn in online distance education? Profiling student preferences. *The International Review of Research in Open Distributed Learning*, 16(1), 250-260.
- Koçdar, S., Karadeniz, A., Bozkurt, A. ve Büyük, K. (2017). Açık ve uzaktan öğrenmede sorularla zenginleştirilmiş etkileşimli video kullanımı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 93-113.
- Lei, S. A. ve Gupta, R. K. (2010). Collage distance education courses; Evaluating benefits and costs from institutional, faculty and students perspectives. *Education*, 130(4), 616-631.

- Mahdy, M. (2020). The impact of Covid-19 pandemic on the academic performance of veterinary medical student. Preprints. doi: 10.20944/preprints202006.0130.v1.
- Ok, M. ve Çalışkan, M. (2019). Ev ödevleri: Öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 594-621.
- Özdoğan, A. Ç. ve Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim, Özel Sayı, 1*, (13-43).
- Özyürek, A., Bedge, Z., Yavuz, N. F. ve Özkan, I. (2016). Uzaktan eğitim uygulamasının öğrenci bakış açısına göre değerlendirilmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 592-605.
- Parmaksız, R. Ş. ve Sıcak, A. (2015). Uzaktan hizmet içi eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 187-212.
- Sarı, T. ve Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: sorunlar ve fırsatlar. *Turkish Studies*, 15(4), 959-975.
- Sayan, H. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde öğretim elemanlarının uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 11(42), 100-122.
- Şentürk, H. (2020). Milli eğitimde DYK kurslarının uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesine yönelik incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 50-66.
- Şişman, M. (2013). *Eğitimde mükemmellik arayışı etkili okullar (4. Baskı)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Telli Yamamoto, G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi(online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Tuluk, G. ve Akyüz, H. İ. (2019). Öğretmen ve öğretmen adaylarının EBA içerik incelemesi: 5. sınıf sayılar öğrenme alt öğrenme alanı doğal sayılar ünitesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 32-47.
- Ünal, B. B. (2017). Web tabanlı uzaktan eğitimin fen bilimleri konularında öğrenci başarısına etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 481-490.
- Yang, X. (2020). Teachers perceptions of large-scale online teaching as an epidemic prevention and control strategy in China. *ECNU Review of Education*, 3(4), 739-744.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, E., Güner, B., Mutlu, H. ve Arın Yılmaz, D. (2020). Farklı öğretim kademelerindeki öğrencilere verilen uzaktan eğitim hizmetinin veli görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Milli Eğitim, Özel Sayı, 1*, (477-503).
- Yurtbakan, E. ve Akyıldız, S. (2020). Sınıf öğretmenleri, ilkökul öğrencileri ve ebeveynlerin Covid-19 izolasyon döneminde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri. *Turkish Studies*, 15(6), 949-977.